

İL ÖLÇEĞİNDE YAŞANAN İDARİ VE SİYASİ DÖNÜŞÜM: VALİ VE BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANININ KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZİ

Yrd. Doç. Dr. Konur Alp DEMİR
Van YYÜ İİBF Kamu Yönetimi
konuralpdemir@yahoo.com.tr

ÖZ

İl, merkezi yönetimin taşra düzeyinde örgütlendiği temel yönetsel birimdir. Bu yönetsel birimin başında merkezi yönetim tarafından atanan ve devletin ve hükümetin temsilciliğini yapan bir vali bulunmaktadır. Büyükşehir belediye başkanı ise seçimle göreve gelen yerel bir yöneticidir. Bu bağlamda 6360 sayılı Kanun'un il ölçeğinde gerçekleştirmiş olduğu idari ve siyasi değişikliklerden hareketle il sınırları içerisinde valinin ve büyükşehir belediye başkanının görevleri üzerine karşılaştırmalı bir çözümleme yapmak önem taşımaktadır. Bu bildirinin temel amacı il düzeyinde uygulamaya konulan değişikliklerin analizini yapmak ve büyükşehir belediye başkanı ile valinin üniter devlet yapılanması içerisinde ve merkezîyetçi bir bakış açısı ile sorumluluk alanlarındaki görevlerini ve konumlarını değerlendirmektir. Bu bildiriden beklenen sonuç merkezi yönetimin taşra temsilciliği görevini yürüten valinin yerel yönetici kimliğine sahip olan büyükşehir belediye başkanı karşısındaki konumunu analiz ederek il ölçeğinde çift başlılık sorununu gündeme taşımak ve bu bağlamda çeşitli öneriler geliştirmektir.

Anahtar Kavramlar: İl Yönetimi, Vali, Büyükşehir Belediye Başkanı, 6360 Sayılı Kanun

The Transformation of Administrative and Political in the Level of Province: An Analysing of Governor and Mayor with Comparative Style

Abstract

A province is the fundamental administrative unit of central government, which is organized in the provincial level. The governor, who is appointed by the central government and represents the state and government, is the head of this administrative unit. A mayor, on the other hand, is a local administrator who takes office through local elections. In this regard, based on the administrative and political changes (concerning cities) made in accordance with law number 6360, it is important to conduct a comparative analysis regarding the duties of a governor and of a mayor within the city borders. The main aim of this paper is to analyse the changes of implementations which are put into effect and to evaluate, with centralist view, the position and responsibilities of a metropolitan municipality mayor and of a governor in their area of responsibility in the unitary system. The expected result of this paper is to bring up the the problem of two-headedness in administration and to bring forward various proposals in this context by analyzing the position of the governor, who represents the central government in the rural area, and the position of the mayor, who is the local administrator.

Keywords: Province Administration, Governor, Metropolitan Municipality Mayor, Law No 6360

1. GİRİŞ

Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlüğü'ne göre ölçek kavramı, coğrafi değerlendirme açısından ve dördüncü anlam olarak, "Bir harita veya resimde görülen uzaklıklarla bunların işaret ettiği, karşılandığı gerçek uzunluklar arasındaki oran" şeklinde tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlüğü, 2016). Tartışılmaya çalışılan konunun ölçek kavramı üzerinden değerlendirilmesi gerekirse, 12 Kasım 2012 tarih ve 6360 sayılı Kanun'un Türk kamu yönetimi sistemine getirmiş olduğu en önemli düzenlemesinin il ölçeği üzerinden açıklanması gerekmektedir. Bu yönlendirici yaklaşım ve konu edilen 6360 sayılı Kanun kapsamında bir yerel yönetim birimi olan büyükşehir belediyesinin sınırlarının genişletilmiş olduğu gerçeğini vurgulamak önem taşımaktadır (Akıllı ve

Kızılböge Özasan, 2015: 158). Vurgulanmaya çalışılan bu durum da coğrafi bir kavram olan ölçek konusunu il seviyesinde tartışmaya açmaktadır.

6360 sayılı Kanun'un temel gerekçesi yönetimde vatandaş odaklı olabilmek ideali üzerinden açıklanmaya çalışılmaktadır. Bu Kanun ile birlikte yerel yönetim sisteminin hesap verebilirliğinin artırılması, katılımcı yönetim modelinin uygulamaya geçirilmesi ve şeffaf yönetim hedefine ulaşılması amaçlanmıştır. Özellikle büyükşehir nitelemesine sahip veya bu niteleme ile değerlendirilebilecek bir potansiyeli bulunan şehirlerin konumlandığı coğrafi alanda çok sayıda yerel yönetim biriminin bulunması gerçeğinden ve bu birimlerin yerel hizmet sunumu açısından bir takım karışıklıklara sebebiyet verdiği düşüncesinden hareketle ilgili coğrafi alanda yeni bir yerel yönetim modelinin uygulanması hedeflenmiştir (Önez Çetin, 2015: 254).

6360 sayılı Kanun çerçevesinde orta boy ölçekli nitelemesiyle değerlendirilebilecek şehirler kolay bir biçimde büyükşehir konumuna yükseltilmiş ve bu alanlarda büyükşehir belediyesi teşkilatı kurulmuştur. Mevcut durumda büyükşehir belediyesine sahip olan ve yeni düzenleme ile bir üst seviyeye geçirilen şehirlerde il özel idarelerinin tüzel kişiliklerine son verilmiş ve belde belediyeleri ve köyler yeni bir dönüşüm içerisinde bağlı buldukları yönetim biriminin mahallesi konumuna düşürülmüştür. Sonuç itibarıyla Türk yerel yönetim sistemi "ikili bir yapı"ya sahip olmuştur (Adıgüzel, 2012: 154).

Bu çalışmada, 6360 sayılı Kanun'un yerel yönetim sistemimiz için tasarlamış olduğu değişimler incelenecek, merkeziyetçilik ilkesinin üniter devlet yapılanması içerisindeki konumu tartışmaya açılarak taşra yönetim sistemimiz yeni bir yapılanma kapsamında değerlendirilecektir. Taşra yönetim sisteminin temelini oluşturan il yönetimi sistemi ve büyükşehir belediyesi yapılanmasının aynı coğrafi alan içerisinde nasıl bir biçimde varlık göstereceği çalışmanın alt benliğine yayılmış durumdadır. Bununla birlikte merkezi yönetimin temsilcisi ve il yöneticisi olan ve atama yöntemi ile göreve gelen valinin seçim yolu ile yetkilendirilen büyükşehir belediye başkanının aynı sınırlar içerisindeki karşılıklı konumları incelenecektir. Kırsal alanda yerel kamu hizmeti sunmak ile yetkilendirilen tüzel kişilikli bir yerel yönetim birimi olan ve valinin başında bulunduğu il özel idaresinin kaldırılarak kentsel alanlarda hizmet sunmak ile görevlendirilen büyükşehir belediye teşkilatının kırsal alanlarda da yetkilendirilmesinin il ölçeğinde vali ile büyükşehir başkanını karşı karşıya getirmiş olduğu öngörüsünün analizi yapılacaktır. Nihai aşamada valinin yerel hizmet sunabilmesindeki en önemli aracı kurumu niteliğinde bulunan il özel idaresinin yokluğunda büyükşehir belediye başkanının yetkilerinin artırılması büyükşehir belediye başkanını seçilmiş vali konumuna yükseltip yükseltmediğinin cevabı aranacaktır.

2. ÜNİTER DEVLET VE MERKEZİYETÇİLİK

Devlet, sınırları belirlenmiş bir kara parçası üzerinde örgütlenen ve egemenlik yetkisine sahip belirli sayısal çoklukta insan topluluğundan meydana gelmiş bir yapılanmadır. Devletin insan, toprak parçası ve egemenlik üzere üç temel tanımlayıcı unsuru bulunmaktadır. Devletin birinci tanımlayıcı unsurunu oluşturan insan, bir topluluk haline geldiğinde hukuk dilinde "millet" olarak adlandırılmaktadır. Millet, aynı toprak parçası üzerinde belirli amaçlar için bir araya gelen ve ortak değerleri paylaşan insan topluluğudur. Devletin ikinci tanımlayıcı unsuru hukuk dilinde "ülke" olarak adlandırılan toprak parçasıdır. Ülke, insan topluluğunun, kendisi üzerinde konumlanarak egemenliğini ilan ettiği, yaşamını sürdürdüğü ve sınırları belirli olan karasal bir varlıktır. Devletin üçüncü ve son tanımlayıcı unsuru ise egemenliktir. İnsan topluluğunun sahip olduğu kara parçası üzerinde en yüksek iktidar konumunda bulunması devletin varlık kazanabilmesi için gereklidir (Gözler, 2012: 4). Bu üç temel unsurun birbirleri ile olan ilişkisini tanımsal boyutta yapılan açıklamalarda görmek mümkündür. Dolayısıyla her üç unsur da hem tanımsal açıdan hem de ortaya çıkartmış oldukları anlamları kapsamında birbirlerini destekleyen bir niteliğe sahiptirler.

Devletin, birbirleri ile ilişkili olan unsurlarının bir araya gelmesi sonucunda, varlık kazanmasının ardından genel yapılanmasının da belirlenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda devlet, "üniter devlet" ve

“bileşik devlet” olmak üzere iki şekilde ortaya çıkmaktadır (Gözler, 2012: 129). Türkiye’de devlet biçiminin nasıl olması gerektiği üzerinde yapılan tartışmalar çoğunlukla “devletin örgütlenmesi” üzerinden sürdürülmektedir. Bu gibi bir tartışmada kullanılan yöntem yanlış olmamakla birlikte tanımlayıcı unsur açısından eksiktir. Çünkü devletin biçiminin belirlenmesi aşamasında örgütlenme unsuru konu edilmesi gereken ayrı bir nitelik olmasına rağmen, başlıca tartışma ögesi değildir. Devlet biçimi tartışmasında varılmak istenilen nihai hedefte devletin üçüncü tanımlayıcı unsurunu oluşturan iktidar kavramının tekliği (Nalbant, 2012: 6-7) veya bölünmüşlüğü yer almaktadır.

Üniter devlet, yasama, yargı ve yürütme kuvvetlerinin merkezi nitelik taşıdığı bir devlet örgütlenme biçimidir. Üniter devlet yapılanması içerisinde taşra yönetimi veya mülki idare sistemi “yetki genişliği ilkesi”ne göre devam ettirilmektedir. Bununla birlikte üniter devlet yapılanması kurgusunda yerel yönetimlerin varlığına yönelik herhangi yıkıcı bir etki söz konusu olmamaktadır. Ancak yerel yönetimler, tekçil devlet dahilinde sahip oldukları mali ve idari özerklik hakları hangi ölçüde olursa olsun, merkezi nitelikli yasama organından çıkan kanunlar ve diğer düzenleyici unsurlar kapsamında hareket edebilmektedir (Bozkurt vd., 2008: 246).

Bu noktaya kadar anlatılanlardan “üniter devlet” yapılanmasının “siyasi merkezden yönetim” ile eş anlamlı olduğu sonucu çıkartılabilmektedir. Siyasi merkezîyetçiliğin temel unsuru, siyasi iktidarın veya egemenliği halk adına siyasi örgütlenme altında tekelinde bulunduran ve merkezde konumlanan, siyasi iktidar gücüdür (Eryılmaz, 2012: 107).

Merkezden yönetim ise devletin yönetim organlarının tekilliğine vurgu yapan bir kavramdır. Buna göre kamu yönetimi sistemi tek bir merkezden yönlendirilmekte, karar alma yetkisi ile donatılan birimler merkezi yönetime bağlı olarak faaliyetlerini sürdürmekte, gelir ve gider yönetimi tek bir yerden koordine edilmektedir. Taşra düzeyinde kamu hizmetlerinin sunulması için gerekli olan yapılanma ise merkezi birimler veya bu birimlere bağlı taşra yönetim birimlerinden meydana gelmektedir. Sonuç itibarıyla merkezîyetçi yönetim tarzına sahip bir devlet düzeni içerisinde tek bir iktidar bulunmaktadır (Çevik, 2012: 83). Bu sonuçsal değerden hareketle Türk kamu yönetimi sisteminin betimlemesinde merkezîyetçilik ilkesinin önemli bir yer kaplamakta olduğu vurgulanabilmektedir. Bunun iki önemli sebebi bulunmaktadır. Birinci sebep, merkezîyetçilik ilkesinin yönetim sisteminin ruhunu oluşturması gerçeği üzerinden açıklanabilmektedir. İkinci sebep ise merkezîyetçilik ilkesinin yönetim sisteminde bir sorun olarak ortaya çıkmasından kaynaklanmaktadır. Karar alma yetkisinin yönetimin en üst noktasında toplanması durumunu tanımlayan merkezîyetçilik ilkesi devlet yönetiminde “emir ve komuta” birliğinin kurgusal düzenini oluşturmaktadır (Aydın, 2009: 186).

Merkezîyetçilik ilkesinin katı bir biçimde benimsendiği ve uygulandığı ülkelerde yerel ihtiyaçların belirlenmesi ve istenilen zamanda istenilen yerde yerel nitelikli kamusal hizmetlerin sunulması oldukça zordur. Bu zorlukların aşılması için kamu yönetiminin örgütlenme ilkeleri arasında yerinden yönetim ilkesi mevcuttur. Yerinden yönetim ilkesi, yerel nitelikli kamusal hizmetlerin merkezi yönetimin hiyerarşisine dâhil olmayan ve kendisinden beklenen hizmetleri sunabilecek ölçülerde idari ve mali özerkliği bulunan kamu tüzel kişilerinin varlığına işaret etmektedir (Parlak ve Sobacı, 2012: 30).

3. ÜNİTER DEVLETTE TAŞRA YÖNETİM SİSTEMİ

Taşra yönetimi sisteminin niteliği üzere yapılacak herhangi bir tartışmanın odağında devletin kendi sınırları içerisinde nasıl örgütlenmesi gerekliliğinin soru(n)sal düşüncesi yer almaktadır. Daha somut bir biçimde açıklamak ve konuyu Türkiye üzerinden devam ettirmek gerekirse devlet sahip olduğu ve egemenliğini kurduğu toprak üzerinde “taşra genel yönetimi” ve “yerel yönetimler” olmak üzere iki farklı biçimde örgütsel yapısını tamamlamaktadır (Keskin, 2009: 19) şeklinde bir açıklama yapılabilmektedir.

Merkezi yönetim, yerel yönetimlere veya başka bir yönetsel birime bırakmadığı ve doğrudan kendisinin üstlendiği hizmetleri taşrada sunabilmek için hizmetin niteliklerini, coğrafi koşulları, ekonomik durumu ve toplumsal şartları dikkate alarak taşra düzeyinde örgütlenmiştir. Taşra örgütleri, coğrafi alan açısından merkezi yönetimin “uzantısı” konumundadırlar. Aynı zamanda kendi aralarında mülki idare teşkilatı ve “bölge kuruluşları” olmak üzere ikiye ayrılmaktadırlar. Bu aşamada en fazla önem taşıyan husus mülki idare teşkilatının temel yönetsel biriminin il yönetiminden meydana gelmiş olmasıdır (Gözübüyük, 2010: 163). Bu çalışmanın temel kurgusu il yönetimi sistemi üzerinden tamamlanmaya çalışılmasından dolayı bölge kuruluşlarına değinilmeyecektir.

Taşra yönetim sistemin genel bir çatı kavram olarak görülmesine rağmen merkezi yönetimin taşra düzeyinde örgütlenme biçimini farklı kavramlar üzerinden de ifade etmek mümkündür. Her kavramın yalnızca tek bir ifadeye, il yönetimine, vurgu yaptığını belirttikten sonra taşra yönetim sistemini “**Taşra Yönetimi, Taşra İdaresi, Taşra Genel Yönetimi, Taşra Genel İdaresi, İl Yönetimi, İl İdaresi, İl Genel Yönetimi, İl Genel İdaresi, İller İdaresi, Mülki İdare veya Valilik**” şekillerinde adlandırmanın mümkün olduğunu vurgulamak gerekmektedir (Çimen, 2012: 14). Konuyu daha toparlayıcı bir ifadeyle tamamlamak gerekirse merkezi yönetimin taşra düzeyindeki temel örgütlenme biçiminin “valilik” veya “il sistemi” olduğu ifade edilebilmektedir (Bedük, 2011: 29).

Mevcut durumda Avrupa Birliği uyum kanunları çerçevesinde yapılan düzenlemeler adı altında ve daha yerleşmiş bir yönetim sistemi ideali ile yerel yönetimlere tanınan ve kendi içerisinde halkalar şeklinde genişleyen haklar il yönetimi sistemini olumsuz bir biçimde etkilemektedir. Bu etkilerin, üzerinde yoğunlaştığı en önemli alan ise üniter devlet yapılanmasının aşındırılmasıdır (Çimen, 2012: 38).

4. TAŞRA YÖNETİM SİSTEMİNİN TEMELİ: İL YÖNETİMİ

Türkiye’de devlet taşra düzeyinde il yönetimi sistemi üzerinden örgütlenmektedir. Bir diğer ifadeyle devletin taşra düzeyinde örgütlenme birimi “il” yönetsel birimidir (Bedük, 2011: 29). İl, mülki idare birimleri arasında önemli bir konumda yer almaktadır. İl yönetim birimi üzerinde yapılacak herhangi işlemin kanun ile düzenlenmesi gerekmektedir. İlin kurulması, kaldırılması, isminin değiştirilmesi, merkezinin belirlenmesi ve sınırlarının düzenlenmesi kanun yolu ile yapılmaktadır (Gözübüyük, 2010: 164).

Türkiye’de mevcut durumda (2016 yılı itibarıyla) 81 il vardır. Farklı bir biçimde ifade etmek gerekirse Türk kamu yönetimi sistemi yönetsel anlamda taşra düzeyinde 81 ile bölümlenmiştir. Bu bölümlenmeyi siyasi anlamda algılamak gerekmektedir. Çünkü il yönetimi, merkezi yönetimin taşradaki temsilcisi veya uzantısı kimliği ile il sınırları içerisinde kamu yönetimi sistemini devam ettiren ve hükümet politikalarını uygulayan bir sistemdir (Öztekin, 2012: 334-335).

Merkezi yönetimin, il sınırları içerisinde olmak üzere, taşra düzeyinde örgütlenmesinden kaynaklanan yönetsel ve siyasi sebeplerden dolayı il, merkezi yönetimin taşradaki temel örgütlenme birimi niteliğine sahiptir. Buna göre merkezi yönetimin 81 tane taşra örgütlenme düzeni bulunmaktadır. Bununla birlikte il yalnızca merkezi yönetimin konumlandığı ve örgütlendiği bir alanı oluşturmamakta, aynı zamanda bir yerel yönetim birimi olan il özel idaresinin de sınırlarını belirlemektedir. Aynı sınır içerisinde farklı görevleri yerine getiren iki yönetsel birimin birbirleri ile karıştırılmaması için merkezi yönetimin taşra temsilciliğini yapan birim “il genel yönetimi” olarak adlandırılmaktadır (Demir, 2016a: 97).

10 Haziran 1949 tarih ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu’nun 4. maddesi’nin birinci fıkrasına göre vali, il genel idaresinde en yetkili kişidir. Aynı Kanun’un 9. maddesi’ne göre vali, il sınırları içerisinde devletin, hükümetin ve her bakanın ayrı ayrı olmak üzere temsilcisi ve bakanların idari ve siyasi yürütme aracıdır (5442 Sayılı İl İdaresi Kanunu, 2016).

Valiler, merkezden atama yöntemi ile göreve gelmektedirler (Öztekin, 2012: 339). 5442 sayılı Kanun'un 6. maddesi'ne göre; "Valiler, İçişleri Bakanlığının inhası, Bakanlar Kurulunun kararı ve Cumhurbaşkanının tasdiki ile tayin olunurlar." (5442 Sayılı İl İdaresi Kanunu, 2016).

İl yönetimi sistemi, merkezi yönetimin ülke genelinde örgütlenmesine olanak tanıyan ve merkeziyetçilik uygulamalarından kaynaklanan sorunları en aza indirmeyi amaç edinen bir kurguya sahiptir. Merkezi yönetim, taşra düzeyinde il yönetimi sistemi üzerinden kamu hizmeti sunmakla birlikte, merkeziyetçiliğin baskıcı yapılanmasından da uzaklaşarak taşra düzeyinde yerle yaklaşmaktadır (Emre, 2002: 216).

5. ALAN YÖNETİMİNE FARKLI BİR YAKLAŞIM: BÜYÜKŞEHİR DÜZENİ

Büyükşehir uygulamasının anayasal dayanak noktası 1982 Anayasası'nın 127. maddesi'nin üçüncü fıkrasının son cümlesinde ifade edilen "...Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir." hükmüdür (Yıldırım vd., 2015: 206; 1982 Anayasası, 2016).

Büyükşehir belediyesi, büyükşehir niteliğine sahip yerleşim yerlerinde yerel nitelikli kamu hizmetlerinin sunulması için kurulan "özel yönetim biçimi"dir (Derdiman, 2012: 52). Bu noktada üzerine sıklıkla vurgu yapılan "özel yönetim biçimi" kavramını açıklığa kavuşturmakta fayda görülmektedir.

1982 Anayasası'nın 127. maddesi'ne göre Türkiye'de "il" (il özel idaresi), "belediye" ve "köy" olmak üzere üç tür yerinden yönetim birimi bulunmaktadır. Bu idari birimlerin haricinde büyükşehir belediyesi niteliğine sahip bir yerel yönetim biriminden söz edilmemiştir. Ancak aynı maddenin üçüncü fıkrasının son satırında belirtilen "özel yönetim biçimleri" ifadesinden destek alınarak kanun yolu ile ihtiyaçlara cevap verebilecek yeni bir yapılanma içerisine gidilmesinin önünde herhangi bir engel bulunmamaktadır. Bu hüküm kapsamında hareket edilerek kurulan ve kanuni dayanağı bulunan büyükşehir belediyesi uygulaması "özel yönetim" niteliğine sahip bir yerel yönetim birimidir (1982 Anayasası, 2016; Derdiman, 2012: 53; Günday, 2011: 471 (akt. Derdiman, 2012: 53)).

Bu noktada cevaplandırılması gereken önemli bir soru bulunmaktadır. Neden büyükşehirlerin belediye hizmetlerinin yönetilmesi için özel bir yönetim birimine ihtiyaç duyulmaktadır?

Bu sorunun cevabının küreselleşme sürecinin yerel seviyeye indirilerek verilmesi önem taşımaktadır. Çünkü büyükşehirlerin küreselleşmiş dünyada, üstlenmiş oldukları görevleri kapsamında, "kilit" rol oynadıkları düşünülmektedir. Büyükşehirler durgun bir yapıya sahip değil, aksine sürekli bir biçimde gelişme gösteren hareketli yerleşim birimleridirler. Yabancı sermaye akışı, uluslararası yatırımlar ve ticaret büyükşehirlerde gerçekleştirilmekte ve bir bakıma dünya bu tür şehirlerde birleşmektedir. İletişim ve ulaşım olanaklarının fazla olmasından dolayı küresel bağlantıların merkezi konumunda bulunan büyükşehirler küreselleşmenin ana tahrik gücü niteliğine sahiptirler (Zengin, 2014: 96).

6. 6360 SAYILI KANUN VE KURGULADIĞI YENİ DÜZEN

12 Kasım 2012 tarihinde kabul edildikten sonra 6 Aralık 2012 tarih ve 28489 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6360 sayılı *On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*¹ Türk kamu yönetimi sisteminin il ölçeğinde örgütlenme biçimini uzun sürecek tartışmalara

¹ 14 Mart 2013 tarihinde kabul edildikten sonra 22 Mart 2013 tarih ve 28595 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6447 Sayılı *On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun*'un birinci maddesinin birinci fıkrasına eklenen "12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde

konu olacak bir biçimde değiştirmiştir. Yapılan değişimci düzenleme ile birlikte toplam 14 ilde (Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Ordu, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa ve Van) büyükşehir belediyesi kurulmuş ve il mülki yönetim sınırı ile büyükşehir belediyesinin hizmet sınırı eşleştirilmiştir. Bu eşleştirme sonucunda il ölçeğinde merkezi yönetimin taşra hizmet birimi olan valilik ile yerel yönetim kimliği ile tanınan büyükşehir belediyesinin sorumluluk alanları bütünleştirilmiştir (6360 Sayılı Kanun, 2016; Demir, 2014: 244-245).

6360 sayılı Kanun'un bir diğer dikkat çeken niteliği ve ortaya çıkarmış olduğu sonuç ise anayasal güvenceye ve yerel yönetim kimliğine sahip olan il özel idarelerinin ve köylerin tüzel kişiliklerine, büyükşehir belediyesine sahip olan illerin tümünde, son vermiş olmasıdır (Demir, 2014: 244-245).

Anayasal güvenceye sahip il özel idarelerinin bir kanun yolu ile tüzel kişiliklerine son verilmesi tartışmalı bir konuyu da gündeme getirmektedir. İl özel idaresi, merkezi yönetimin taşra düzeyindeki hizmetlerini yerelleştirerek merkeziyetçilik ilkesinin katı uygulanış biçimini demokratik bir düzlemde iyileştirmeye çalışan bir yerel yönetim birimi nitelmesi ile görev yapmaktadır (Güneş, 2013: 60). İl özel idaresinin varlık sebebi, bir diğer yerel yönetim birimini oluşturan belediyenin ulaş(a)madığı veya hizmet alanlarının sınırlandırıldığı coğrafyada kamu hizmetlerini sunmaktır. Konuya daha kolay bir açıklama ile yaklaşmak gerekirse belediyeler, il ölçeğinde ve kendilerine ayrılmış olan sınırlar içerisinde yerel kamu hizmetlerini sunmak ile mükellef kılınmış yerel yönetim birimleridirler. Bu noktada aynı il sınırı içerisinde faaliyet gösteren il (veya büyükşehir belediyesi), ilçe ve belde belediyelerinin tamamının kendilerine ait hizmet sınırlarının olduğu görülecektir. Ancak il haritası üzerinde ilgili belediyelerin sınırları işaretlendiği takdirde bir takım boş alanlar gözlemlenecektir. İl özel idareleri de belediyelerin hizmet sınırları dışında (sahipsiz) kalan boşluklarda yerel kamu hizmeti sunmak ile yetkilendirilmiş yerel yönetim birimleridir. Bu bağlamda değerlendirildiği takdirde il özel idarelerinin öneminin yadsınamayacak ölçüde önemli olduğu görülecektir (Öztekin, 2012: 353). Çünkü il özel idarelerinin hizmet götürmek ile yetkilendirildiği coğrafi alanların küçümsemeyecek ölçüde geniş olduğunu ifade etmek gerekmektedir.

22 Şubat 2005 tarih ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 4. maddesi'ne göre, "İl özel idaresi, ilin kurulmasına dair kanunla kurulur ve ilin kaldırılmasıyla tüzel kişiliği sona erer." (5302 Sayılı Kanun, 2016). Bu hükme göre 30 ilde, il yönetim birimlerinin varlıklarını korumasına rağmen il özel idarelerinin tüzel kişiliklerinin kaldırılması kanunlar arasında çelişkili bir durumu ortaya çıkartmaktadır. Oysaki yapılması gereken, yasama organından çıkan bütün kanunların kendilerini ilgilendiren veya bir şekilde ilişkilendirilebilecek kanunlar ile uyumlaştırılmasıdır. Aksi takdirde varlığını koruyan bir kanunun ilgili hükmüne aykırılık oluşturabilecek farklı bir hükmün yeni bir kanun ile getirilmesi çelişkili durumları ortaya çıkartacaktır. Bu noktada aktarmaya çalıştığımız görüş bir kanunun hükümlerinin kendisi ile ilgili olan bir diğer kanunun ilgili yerine işlenmesi durumu değil, kanunun hükümlerinin ruhunu değiştiren nitelikteki sonuçların kendisi ile ilişkili bütün kanunlarda değiştirilmesi veya böyle bir uğraş içerisinde hiç girilmemesidir (Demir, 2014: 249; Demir, 2016c: 491-492). Bu kısa açıklamayı yaptıktan sonra 6360 sayılı Kanun'un hükümlerini incelemeye devam edebiliriz.

6360 sayılı Kanun sonucunda Türkiye genelinde 30 il ile sınırlı olmak koşuluyla il özel idarelerinin, köylerin, belde belediyelerinin tüzel kişiliklerine son verilmiş ve yirmi yedi yeni ilçe kurulmuştur. Bu gibi bir uğraşın temel gerekçeleri İzci ve Turan'a göre daha etkili ve verimli bir hizmet sunma ihtiyacı üzerinde şekillenmektedir. Bu ihtiyacın, yönetim yapısının yeniden şekillendirilmesi kapsamında karşılanacağı ve etkinliğin ve verimliliğin uygulamaya geçireceği düşüncesi ile kanuni düzenlemeye gidilmiştir. Kanun'un bir diğer gerekçesi ise demokratik hayata katılımın sağlanması gerekliliğidir. İl ölçeğinde planlanan faaliyetlerin politikalarının birbirinden

Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun başlığında yer alan "ON ÜÇ" ibaresi "ON DÖRT" olarak, "YİRMİ ALTI" ibaresi "YİRMİ YEDİ" olarak değiştirilmiş ve 1 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Muğla," ibaresinden sonra gelmek üzere "Ordu," ibaresi eklenmiştir." hükmü ile yerini 6360 sayılı Kanun'a bırakmıştır. (22 Mart 2013 Tarih ve 28595 Sayılı Resmi Gazete, 2016).

kopuk olmaması, imar bütünlüğünün sağlanarak il ölçeğinde gözlemlenen değişkenlerin en aza indirilmesi, il düzeyinde sunulan hizmetlerin tamamında alanında uzmanlaşmış personelin istihdam edilmesi ve bu sayede kaynak israfının önüne geçilmesi kanun düzenlemesinden amaçlanan diğer olumlu gerekçeleri meydana getirmektedir (İzci ve Turan, 2013: 119).

Sonuç aşamasında ifade etmek gerekir ki il mülki yönetim sınırı ile büyükşehir belediyesinin sınırının eşleştirilmesi durumuna ilk olarak 10 Temmuz 2004 tarih ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun geçici 2. maddesi'nde yer verilmiştir. Buna göre, "...büyükşehir belediye sınırları, İstanbul ve Kocaeli ilinde, il mülkî sınırlandır. ...". (5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2016). Bu hükme göre ileri bir tarihte yapılması öngörülen bir düzenlemenin izlerine, ilk aşamada, İstanbul ve Kocaeli illerinde rastlanmaktadır. Dolayısıyla bu illerinin model kent veya deneme niteliğinde uygulama alanı olarak seçilerek ilgili projenin tecrübe edildiği sonucunu çıkarabilmekteyiz.

7. İL YÖNETİMİNDEN UZAKLAŞMA VE İL ÖLÇEĞİNDE ÇİFT BAŞLILIK

İl yönetimi sisteminin geleceği konusunda yapılan tartışmaların bir kısmı sistemin işlevsiz bir hale geldiği düşüncesi üzerinde yoğunlaşmaktadır. İlgili tartışmalar il sisteminin bütünlüğünden uzaklaşdığı ve merkeziyetçilik uygulamalarına ağırlık verildiği yönünde iki farklı nokta arasında kutuplaşmaktadır (Emre, 2002: 219). Bu kutuplaşmanın çözümsel nitelikli dayanak noktasını oluşturan en önemli etken merkeziyetçilik anlayışından yerinden yönetim anlayışına geçişin sağlanmasıdır. Bu geçiş sürecini idealleştiren bir zihniyetin ışığı altında taşra düzeyinde kurgulanacak bir yerinden yönetim sisteminin uygulamada daha fazla ağırlık kazanabilmesi için il yönetimine yetki, sorumluluk, görev ve diğer çeşitli hakların verilmesi bir gereklilik haline gelmiştir. Bu amaçla yerel nitelik taşıyan kamu hizmetlerinin sorumlulukları merkezi yönetimin tahta teşkilatı ile yerel yönetimler arasında bölümlenmeye çalışılmıştır. Ancak toplumsal ve siyasi sürecin dinamiksel bütünlüğü ekonomik değerlerin yaptırımı karşısında yıpranmış ve atama ile göreve gelen il yöneticisi valinin durumu, seçilmiş belediye başkanı karşısında sorgulamaya açılmıştır (Arslan ve Mahmutoğlu, 2011: 13).

Merkezi yönetim tarafından sunulan genel nitelikli kamusal hizmetler ile yerel yönetimler tarafından sunulan yerel nitelikli kamusal hizmetlerin eşgüdümü merkezi yönetimin taşrada temsilciliğini yapan vali ve kaymakamlar tarafından sağlanması önem taşımaktadır. Bir hizmetin eşgüdümünün sağlanması ve yönetsel birimler arasında işbirliğinin kurulması yalnızca "profesyonel yöneticilerin" süreç içerisinde eylemleri görevler üstlenmeleri ile başarılabilecek bir durumdur (Arslan ve Mahmutoğlu, 2005: 94).

6360 sayılı Kanun sonucunda varlık kazanan ve yöneticisinin vali olarak belirlendiği Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı, büyükşehir belediyesine sahip 30 ilde kaldırılan il özel idarelerinin yerine ikame kurum olarak kurulması durumunun ilde vali ve ilçede kaymakam ile belediye başkanlarını (büyükşehir ve ilçe belediye başkanları) karşı karşıya getirme olasılığı bulunmaktadır (Önez Çetin, 2015: 256). Çünkü belediyelerin temel görevi olan yerel nitelikli kamu hizmetlerinin sunum yetkisi, eskiden olduğu gibi, belediyelerde kalmasına rağmen, hizmetlerin sevk, idare ve koordine edilmesi mülki yönetim amirlerinde olacaktır (Adıgüzel, 2012: 172-173). Bu anlatımdan kısa bir sonuç çıkarmak gerekirse il yönetiminde hem valinin, hem de büyükşehir belediye başkanının yetkilerinin ve görevlerinin birbiri ile kesiştiği yorumu yapılabilmektedir. Bir diğer açıklama ile bu durum il ölçeğinde çift başlılığı meydana getirmektedir.

İl özel idarelerinin varlığına son verilerek sorumluluklarının büyükşehir belediyelerine devredilmesi, uzun vadeli bir süreç içerisinde, taşra düzeyinde valilerin yerel yetkilerinin aşınması olumsuzluğunu ortaya çıkartabilecektir. Böyle bir sonuç da valilerin taşra düzeyindeki konumlarını sorgulamaya açmasa da, yıpratması durumu olasılıklar dâhilinde değerlendirilebilmektedir. Böylece, bu Kanun sonucunda, yetkileri ve sorumluluk alanı ilin tamamına yayılmış bulunan büyükşehir belediye başkanının, il ölçeğinde, seçim sonucunda yetkilendirilmiş vali veya Keleş'in ifadesi ile

“seçimle göreve gelmiş vali” biçiminde algılanması durumu olumsuz nitelikli olasılık(lar) dâhilindedir (Keleş, 2012: 7).

8. VALİ VE BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANININ KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Vali, il genel yönetiminin en üst dereceli amiridir. Vali, il sınırları içerisinde devletin, hükümetin ve ayrı ayrı olmak üzere her bakanın temsilcisidir. Gerçekleştirilen faaliyetler kapsamında ilgili bakana ve hükümete karşı sorumludur. Bu sebepten dolayı valinin görevleri “idari” ve “siyasi” olmak üzere iki ana başlık altında değerlendirilmektedir. 10 Haziran 1949 tarih ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu’nun 6. maddesi valinin atanma yöntemini tarif etmiştir. Buna göre vali, İçişleri Bakanı’nın önerisi, Bakanlar Kurulu’nun kararı ve nihai aşamada Cumhurbaşkanı’nın onayı ile atanmaktadır. Valinin atanması konusunda yöntem belirlenmesine rağmen atanma koşulları belirsizlik taşımaktadır. Bu sebepten veya belirsizlikten dolayı vali atamalarında hükümetin mutlak bir takdir yetkisi bulunmaktadır. Vali, “istisnai memur” nitelemesine sahip olmasından dolayı 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun “atama”, “sınav”, “kademe ilerlemesi” ve “derece ilerlemesi” hükümlerinin kapsamı dışındadır (Parlak, 2011: 813; 5442 Sayılı İl İdaresi Kanunu, 2016).

10 Temmuz 2004 tarih ve 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun 17. Maddesi’ne göre büyükşehir belediyesi başkanı, büyükşehir belediyesi yönetiminin en üst dereceli amiri ve belediyenin tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Büyükşehir belediyesi başkanı, büyükşehir belediyesinin sınırları içerisinde ikamet eden halk tarafından doğrudan seçilmektedir (5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2016). Bu durum muhafaza edilmekle birlikte 6360 sayılı Kanun sonucunda büyükşehir belediyesinin hizmet sunum alanının coğrafi açıdan genişlemiş olmasından dolayı büyükşehir belediye başkanının seçilmesinde tüm il halkı oy hakkına sahip olmuştur. Bir diğer ifadeyle büyükşehir belediyesi başkanı il ölçeğinde seçilecek bir konuma yükselmiştir. Arıkboğa’ya göre, bu durum sonucunda büyükşehir belediyesi başkanı “ilin seçilmiş temsilcisi niteliğine sahip olacaktır.” (Arıkboğa, 2013: 72). Büyükşehir belediye başkanının ilin tamamından sorumlu olması ve il halkını idari ve siyasi açıdan temsil edebilmesi sonucunda il ölçeğinde yerel bir yönetici olmaktan daha fazla bir anlam ifade eden güçlü bir lider başkan konumuna yükselmiştir. Lider başkanın, yerel yönetici sıfatından daha fazla ileriye giderek il ve il halkına hangi ölçüde hizmet sunacağı da başkanın siyasi görüşü, kişisel özellikleri ve düşünce ve hareketlerini yönlendirebilecek diğer etkenler tarafından belirlenecektir (Gül vd., 2014: 190-191). Farklı uygulamaları birbiri ile ilişkilendirmek gerekirse büyükşehir belediyesine sahip illerde il özel idarelerinin tüzel kişiliklerine son verilmesi sonucunda il sınırları içerisinde valinin seçilmişler karşısında ikincil konuma gerilemiş olduğu çıkarımı yapılabilmektedir. İkinci bir olumsuz sonuç ise taşra düzeyinde valinin otoritesinin sarsılmış olmasıdır (Genç, 2014: 10). Çünkü eski uygulamada valililerin başkanlık görevini yürüttüğü il özel idarelerinin kaldırılarak yetkilerinin, sorumluluklarının, personelinin ve araç ve gereçlerinin büyükşehir belediyelerine devredilmeleri durumu, il genelinde büyükşehir belediye başkanını vali karşısında daha güçlü bir konuma taşımıştır (Gül vd., 2014: 191).

Büyükşehir belediyesinin hizmet alanının tüm ili içerisine alacak bir biçimde genişletilmesi ve il özel idarelerinin kaldırılması kırsal alanların da belediyeleştirilmesi sonucunu ortaya çıkarmış ve il ölçeğinde vali ve kaymakamların yerel hizmet sunma güçleri (otoriteleri) ve olanakları zayıflatılmıştır. Merkezîyetçi bir yönetim anlayışı kapsamında yetki genişliği ilkesine göre yönetilen illerin, yerinden yönetim ilkesine göre faaliyet gösteren büyükşehir belediyelerinin hizmet alanı haline getirilmesi il genelinde vali ile büyükşehir başkanını eş konuma getirmiştir. Maddi kaynak açısından ise büyükşehir belediye başkanı sahip olduğu imkânlar kapsamında valinin önüne geçmiştir. Bu durum da üniter devlet yapılanması içerisinde merkezîyetçilik ilkesi ile yerellik ilkesinin konumlarının yeniden tartışmaya açılması ve her ikisinin de yeni birer anlam yüklemesine ihtiyaç duyduğu öngörüsünü ortaya çıkartmıştır (Sönmez, 2016: 165).

Büyükşehir belediye başkanının yetkilerinin ilin tamamında geçerli olduğu bir düzen kurgusu kapsamında, valinin sistem dışına itilerek, büyükşehir belediye başkanının zaman içerisinde yerel yönetici kimliği taşıyan ve seçim sonucunda göreve gelen yerel vali konumuna evrimleşeceği ihtimali

de meydana gelebilecek olasılıklar hakkında değerlendirilmesi gereken önemli bir öngörüdür (Demir, 2016b: 245).

9. SONUÇ

Vali, il ölçeğinde, devletin ve hükümetin temsilcisi kimliği ile görev yapan (istisnai de olsa) üst düzey bir memurdur. Bu bağlamda vali, taşra düzeyinde hem devletin kendisine vermiş olduğu kimliksel görevlerini yerine getirmekte, hem de 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'na göre il özel idaresinin baş yetkilisi olmakta ve tüzel kişiliğini de temsil etmektedir. Bu hüküm yüzeysel bir değerlendirme ile derin bir anlam ifade etmiyor gibi görünmesine rağmen, ayrıntılı bir bakış açısı ile nitelendirilmeye çalışıldığı takdirde valinin, il ölçeğinde, devletin yerel alandaki yerel temsilcisi kimliğinin bulunduğuna gönderme yaptığı sonucu üretilebilmektedir.

Valinin, il özel idaresinin başı olarak, yerel halka yerel nitelikli kamu hizmetlerini sunmak ile yetkilendirilmiş atamalı bir memur olmasından dolayı yerel sorumluluklarının bulunduğu görmezden gelmek yanılmalara sebebiyet verebilecektir. Bir diğer ifadeyle atama ile göreve gelmiş bir yetkilinin yerel sorumluluklarının olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu durumun da Türk kimlikli yerel yönetim dizgesinin eylemsel çeşitliliği adına bir zenginlik kaynağı olduğu düşünülmektedir. Çünkü il özel idareleri, devletin taşrada yalnızca kendi bürokratik işlemlerini yaptırıyor gibi bir algının dışına çıkılmasının aracı kurumları olarak değerlendirilmeleri gerekmektedir. Bununla birlikte il özel idaresi, valiyi yerel kimlikli bir yönetici konumuna da getirmektedir. Elbette ki, üniter devlet yapılanması içerisinde ve idarenin bütünlüğü ilkesi kapsamında yerel yönetim birimleri ve seçimle göreve gelen belediye başkanları da devletin idari yapılanmasının bir parçasıdır. Ancak yerel yönetim özü ve sahip olduğu idari ve mali özerkliği sayesinde taşra yönetimlerinden ayrılmaktadır. Yerel yönetimlere tanınan idari ve mali özerkliğin çerçevesi de yalnızca yerel nitelikli kamu hizmetlerinin sunulması ile sınırlıdır. 6360 sayılı Kanun sonucunda büyükşehir belediye başkanının ilin tamamında yetkilendirilmesi ve valinin elinde tuttuğu en önemli yerel hizmet sunma aracı olan il özel idaresinin tüzel kişiliğine son verilmesi hem valinin, hem de büyükşehir belediye başkanının kimlik bunalımı içerisinde girmesine sebep olabilecek bir takım olumsuzlukları meydana getirebilecektir.

İl özel idaresinin yokluğunda vali, il sınırları içerisinde, devletin ve hükümetin temsilcisi olarak yalnızca bürokratik işlemleri yapan bir memur konumuna gerilerken, büyükşehir belediye başkanı da ilin tamamına yerel nitelikli kamu hizmeti sunmakla yetkilendirilen seçilmiş bir kamu görevlisi veya bürokrat kimliğine yükselmiş gibi bir görünüm kazanmaktadır. Bu noktada valinin, halkın yerel ihtiyaçları açısından değerlendirilmesi durumunda, varlığına çok fazla ihtiyaç duyulmayan bir memur konumuna gerilemesi olasılıklar dâhilinde değerlendirilmesi gereken bir sonuçtur. İlin tamamında bütün yerel ihtiyaçları karşılamakla yetkilendirilmiş büyükşehir belediye başkanı ise halk için olmazsa olmaz bir konuma yerleşmektedir. Çünkü 6360 sayılı Kanun sonucunda ortaya çıkan hükme göre il halkının bütün yerel nitelikli ihtiyaçları büyükşehir belediye başkanının sorumluluğunda büyükşehir belediyesi tarafından yerine getirilmesi durumu söz konusudur. Bu noktadaki valinin koordinatörlük görevinin ve Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'nın fonksiyonunun nasıl bir sonuç ortaya çıkartacağı, uygulamaların yaygınlaşması kapsamında, ileri bir zaman içerisinde görülebilecektir. Vali ile halk arasında bir bağ oluşturan il özel idaresinin yokluğunda, valinin halka hizmet sunmak gibi bir görevinin bulunduğu savı da tartışmaya açıktır.

İleri bir zaman diliminde büyükşehir belediye başkanının il ölçeğindeki yetkilerinden kaynaklanan sebeplerden dolayı farklı bir yapılanma içerisinde girebileceği öngörüsünün olasılıklar dâhilinde değerlendirilmesi gerekmektedir. İl ölçeğinde vali ile büyükşehir belediye başkanını karşı karşıya getiren 6360 sayılı Kanun'un (muhtemel) olumsuzluklarının giderilebilmesi için aşağıdaki önerilerin dikkate alınması önem taşımaktadır.

Büyükşehir belediye başkanının ilin tamamında yetkilendirilmesi durumu sınırlandırılmalı, tüzel kişiliklerine son verilen il özel idareleri tekrardan varlık kazanmalıdır. İl özel idarelerinin yokluğundan kaynaklanan bir takım olumsuzlukların giderilebilmesi için yerlerine kurulan Yatırım İzleme ve

Koordinasyon Başkanlığı'nın işlevselliği tartışmaya açılmalıdır. Bununla birlikte il özel idarelerinin kaldırılmasından dolayı meydana gelen bazı boşlukların doldurulması ihtiyacının gündeme gelmesi il özel idarelerinin varlıklarının önemini açıklayan ön önemli tezdır. Dolayısıyla böyle bir boşluğun doldurulması için yeni bir kurum kurmak yerine, var olanı muhafaza etmek daha etkili ve verimli sonuçları ortaya çıkartabilecektir².

Valinin, büyükşehir belediye başkanı karşısındaki konumu güçlendirilmelidir. Bu uygulama üniter devlet yapılanması için önemli bir zorunluluğu meydana getirmektedir. İl ölçeğinde çift başlılık gibi bir sonucun varlık kazanmaması için büyükşehir belediye hizmetlerinin eski sınırlarına geri çekilmesi gerekmektedir. Vali, ilde, devletin ve hükümetin temsilcisi olarak il halkının yerel ihtiyaçlarını karşılayabilecek yetkilerle donatılması ve kırsal alanda tek yetkilinin vali olması önem taşımaktadır. Çünkü kentsel alanlardan ziyade kırsal alanların kontrolünün daha zor olmasından dolayı bu alanların sorumluluklarının devletin ve hükümetin temsilciliğini yürüten ve atama yolu ile göreve gelen bir memura verilmesi hem üniter devlet yapılanması, hem de il halkının ihtiyaçlarının karşılanması için önem taşıyan bir durumdur.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, Şenol (2012), “6360 Sayılı Yasa'nın Türkiye'nin Yerel Yönetim Dizgesi Üzerine Etkileri: Eleştirel Bir Değerlendirme”, *Toplum ve Demokrasi*, Yıl 6, Sayı 13-14, Ocak-Aralık, s. 153-176.

Akıllı, Hüsniye ve Rüveyda Kızılböğü Özasan (2015), “6360 Sayılı Kanun'a İlişkin Literatür Taraması”, *Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı: 30 (Özel Sayı), s. 155-184.

Arıkboğü, Erbay (2013). “Geçmişten Geleceğe Büyükşehir Belediye Modeli”, *Yerel Politikalar Dergisi*, Sayı: 3, s. 48-96.

Arslan, Nagehan Talat – Mahmutoğlü, Abdulkadir (2011), “Kamu Yönetiminde Yaşanan Değişim ve Mülki İdare Sisteminin Geleceği”, *Kamu Yönetimi Üzerine İncelemeler*, (Editör: Nagehan Talat Arslan), Alfa Aktüel Yayıncılık, 1. Baskı, Bursa, s. 13-35.

Arslan, Nagehan Talat – Mahmutoğlü, Abdulkadir (2005), “Türkiye'de İdari Reform Düşüncesi Çerçevesinde Mülki İdare Sisteminin Sorunları ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Bir Değerlendirme”, *Türkiye'de Kamu Yönetimi Sorunları Üzerine İncelemeler*, (Editör: Nagehan Talat Arslan), Seçkin Yayıncılık, Ankara, s. 83-110.

Aydın, Ahmet Hamdi (2009), *Türk Kamu Yönetimi Sistemi•Niteliği•Örgütü•Sorunları*, 3. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara.

² Bu konu hakkında daha detaylı bilgilere şu kaynaklardan erişilebilir. (Bkz.) Ruveyda Kızılböğü ve Kamil Özasan, “İl Özel İdaresi ile Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'nın Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi”, *Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler ve Kentsel Politikalar*, 2013 Hatay KAYSEM 8 Bildiri Kitabı, 1. Baskı, PEGEM Akademi, 2013, Ankara, s. 789-802; Konur Alp Demir, “6360 Sayılı Kanun Sonucunda Kamu Yönetimi Sistemimizde Yeni Bir Kurum: Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı ve Karşılaştırmalı Bir İnceleme”, *KAYSEM 9 Kamu Yönetimi Sempozyumu, 7-9 Mayıs 2015, İnönü Üniversitesi, Malatya, Yerelleşme / Merkezileşme Tartışmaları 9. Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, (Editörler: Selma Karatepe, Ender Akyol, Canan Emek İnan, Işıl Arpacı, Ayşe Çolpan Kavuncu, Nazlı Nalcı Arıbaş), Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi ve Enstitüsü, Birinci Basım, 2016c, Ankara, s. 482-494.

- Bedük, Saffet Arıkan (2011), “Mülki İdare Sisteminin Sorunları”, İdarecinin Sesi Dergisi, Sayı: 143, Ocak-Şubat, s. 29-32.
- Bozkurt, Ömer – Ergun, Turgay – Sezen, Seriyeye (2008), Kamu Yönetimi Sözlüğü (Fransızca ve İngilizce Karşılıklarıyla), 2. Baskı, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayını, Yayın No: 342, Ankara.
- Çevik, Hasan Hüseyin (2012), Kamu Yönetimi Kavramlar – Sorunlar – Tartışmalar, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Çimen, Adnan (2012), İl İdaresi Sisteminin Geleceği Açısından Değişimi Okumak Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Türk İdareciler Derneği Yayınları, Ankara.
- Demir, Konur Alp (2016a), Yerellik İlkesi Kapsamında İl Yönetiminin Mevcut Durumu, Sorunları Ve Geleceği, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Çanakkale.
- Demir, Konur Alp (2016b), “Coğrafi Alanın Tanımlanması Sorunu: Yerleşme Bağlamında Mülki İdareden Kopuş Üzerine Kavramsal Bir İnceleme”, *Kamu Yönetiminde Değişimin Yönü ve Etkileri (15-17 Ekim 2015 Tarihli KAYFOR 13 Bildiri Kitabı)*, (Editörler: M. Akif Çukurçayır, Hacer Tuğba Eroğlu, Hayriye Sağır, Mücahit Navruz), Konya, s. 236-255.
- Demir, Konur Alp (2016c), “6360 Sayılı Kanun Sonucunda Kamu Yönetimi Sistemimizde Yeni Bir Kurum: Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı ve Karşılaştırmalı Bir İnceleme”, *KAYSEM 9 Kamu Yönetimi Sempozyumu*, 7-9 Mayıs 2015, İnönü Üniversitesi, Malatya, *Yerleşme / Merkezleşme Tartışmaları, (7-8-9 Mayıs 2015 Tarihli KAYSEM 9 Bildiri Kitabı)*, (Editörler: Selma Karatepe, Ender Akyol, Canan Emek İnan, Işıl Arpacı, Ayşe Çolpan Kavuncu, Nazlı Nalcı Arıbaş), Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi ve Enstitüsü, Birinci Basım, 2016, Ankara, s. 482-494.
- Demir, Konur Alp (2014), “6360 Sayılı Kanun Çerçevesinde Yeni Yerel Yönetim Sistemi: Mahalle Yönetimine Geçiş Köy Yönetiminin Sonu mu?”, Afro-Avrasya Coğrafyasında Kamu Yönetimi Uygulamaları ve Sorunları, Uluslararası XI. Kamu Yönetimi Forumu (KAYFOR XI), 31 Ekim-2 Kasım 2013, Samsun, Bildiriler Kitabı, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, 2014, s. 243-256.
- Derdiman, R.Cengiz (2012), “Türkiye’de Büyükşehir Belediyelerinin Ve Bu Belediyelerin Yapılarındaki Yeni Değişikliklerin Anayasaya Uyumu Sorunu”, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 1, s. 51-87.
- Emre, Cahit (2002), “Mülki Yönetim Sisteminin Geçerliliği ve Sistemden Kopmalar”, (Mülki Yönetim Sistemi), İyi Yönetim Arayışında Türkiye’de Mülki İdarenin Geleceği, (Editör: Cahit Emre), (Mülki İdare Araştırması (MİAR) Grubu: Cahit Emre, Tayfur Özşen, Metin Özügürlü, Koray Karasu), Türk İdari Araştırmalar Vakfı, Ankara, s. 215-239.
- Eryılmaz, Bilal (2012), Kamu Yönetimi Düşünceler-Yapılar-Fonksiyonlar-Politikalar, 5. Baskı, Umuttepe Yayınları, Kocaeli.
- Genç, Fatma Neval (2014). “6360 Sayılı Kanun ve Aydın’a Etkileri”, *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 1, Özel Sayı, s. 1-29.
- Gözler, Kemal (2012), Devletin Genel Teorisi Bir Genel Kamu Hukuku Ders Kitabı, 4. Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa.

- Gözübüyük, A. Şeref (2010), Türkiye'nin Yönetim Yapısı, Güncelleştirilmiş 11. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara.
- Gül, Hüseyin; Hakan Mehmet Kiriş; Nilüfer Negiz ve İsmail Gökdayı (2014). *Türkiye'de Yerel Yönetimler ve Yerel Siyaset*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Günday, Metin (2011), *İdare Hukuku*, 10. Baskı, İmaj Yayınevi, Ankara.
- Güneş, Ahmet Faruk (2013), "Büyükşehirlerde İl Özel İdarelerinin Kaldırılmasının Hukuki Veçhesi ve İşlevsel Sonuçları", *İdarecinin Sesi Dergisi*, Aralık-Ocak ve Şubat Sayısı, Sayı: 154, s. 60-64.
- İzci, Ferit- Turan, Menaf (2013), "Türkiye'de Büyükşehir Belediyesi Sistemi Ve 6360 Sayılı Yasa İle Büyükşehir Belediyesi Sistemine Meydana Gelen Değişimler: Van Örneği", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 18, Sayı: 1, s. 117-152.
- Keleş, Ruşen (2012), "Anakentlerin Dünü, Bugünü ve Yarını", KBAM Kentsel ve Bölgesel Araştırmalar Ağı 3. Kentsel ve Bölgesel Araştırmalar Sempozyumu 6-7 Aralık 2012 Ankara, *Kent Bölgeler, Metropolitan Alanlar Ve Büyükşehirler Değişen Dinamikler ve Sorunlar Bildiri Kitabı*, Gazi Üniversitesi, Ankara, s. 1-12.
- Keskin, Nuray Ertürk (2009), Türkiye'de Devletin Toprak Üzerinde Örgütlenmesi, 1. Baskı, Tan Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Kızılboğa, Ruveyda – Kamil Özaslan (2013), "İl Özel İdaresi ile Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'nın Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi", *Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler ve Kentsel Politikalar*, 2013 Hatay KAYSEM 8 Bildiri Kitabı, 1. Baskı, PEGEM Akademi, 2013, Ankara, s. 789-802.
- Nalbant, Atilla (2012), Üniter Devlet Bölgeselleşmeden Küreselleşmeye, 2. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul.
- Önez Çetin, Zuhâl (2015), "Türkiye'de İl Özel İdaresi Sisteminin Dönüşümü Ve 6360 Sayılı Kanunun Dönüşüme Etkileri", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Yıl: 2015, Cilt: 20, Sayı: 2, s. 247-266.
- Öztekin, Ali (2012), Yönetim Bilimi, 5. Baskı, Siyasal Kitapevi, Ankara.
- Parlak, Bekir – Sobacı, Zahid (2012), Ulusal ve Küresel Perspektifte Kamu Yönetimi Teori ve Pratik, 4. Baskı, MKM Yayınevi, Bursa.
- Parlak, Bekir (2011). *Kamu Yönetimi Sözlüğü*, MKM Yayıncılık, Bursa.
- Sönmez, Muammer (2016), "6360 Sayılı Büyükşehir Yasasının İl Yönetimi ve Mülki İdare Sistemine Olan Etki Ve Yansımaları", *Kamu Yönetiminde Değişimin Yönü ve Etkileri (15-17 Ekim 2015 Tarihli KAYFOR 13 Bildiri Kitabı)*, (Editörler: M. Akif Çukurçayır, Hacer Tuğba Eroğlu, Hayriye Sağır, Mücahit Navruz), Konya, s. 164-176.
- Yıldırım, Uğur - Gül, Zehra ve Akın, Soner (2015), İl Mülki Sınırı Büyükşehir Belediye Modelinin Getirdiği Yenilikler, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 10, Sayı: 2, s. 205-229.
- Zengin, Ozan (2014), "Büyükşehir Belediyesi Sisteminin Dönüşümü: Son On Yılın Değerlendirmesi", *Ankara Barosu Dergisi*, Yıl: 72, Sayı: 2014/2, s. 91-116.

- Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlüğü,
http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.57a84dcee6c080.54372470, (Erişim Tarihi: 08.08.2016).
- 22 Mart 2013 Tarih ve 28595 Sayılı Resmi Gazete,
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/03/20130322-2.htm>, (Erişim Tarihi: 08.08.2016).
- 12 Kasım 2012 Tarih ve 6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6360.pdf>, (Erişim Tarihi: 08.08.2016).
- 22 Şubat 2005 Tarih ve 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu,
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5302.pdf>, (Erişim Tarihi: 08.08.2016).
- 10 Temmuz 2004 tarih ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu,
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5216.pdf>, (Erişim Tarihi: 08.08.2016; 21.11.2016).
- 10 Haziran 1949 Tarih ve 5442 Sayılı İl İdaresi Kanunu,
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.5442.pdf>, (Erişim Tarihi: 05.08.2016; 22.11.2016).
- 1982 Anayasası, https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2011.pdf, (Erişim Tarihi: 08.08.2016).